

Asia: VN/2166/2026

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain väliaikaisesta muuttamisesta (opintosetelikokeilu)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Sivista kannattaa avoimen korkeakoulun opintosetelikokeilua. Sivista pitää erittäin tärkeänä sitä, että nuoret pääsevät heti toisen asteen jälkeen opiskelemaan ilman tahattomia välivuosia. Sivistan mielestä on keskeistä, että maksuton korkeakoulutus kohdentuu ensisijaisesti nuorille ja ensimmäistä korkeakoulupaikkaansa hakeville. Järjestelmä ei saa ohjata siihen, että koulutus kasaantuu niille, joilla on jo aiempi samantasoinen tutkinto.

Sivista pitää erinomaisena, että avoimen opintosetelikokeilu mahdollistaa opintojen aloittamisen heti, vaikka tutkinto-opiskelupaikka ei avautuisikaan ensimmäisellä hakukerralla. Avoimen seteli mahdollistaa myös erilaisten kurssien testaamisen, jos nuori on epävarma alastaan. Kokeilu saattaa myös motivoida korkeakouluopintoihin. Kokeilulla on mahdollista kannustaa korkeakouluja kehittämään erityisesti nuorille suunnattuja avoimen opintokokonaisuuksia. Sivista pitää tärkeänä, että avoimessa korkeakoulussa suoritettujen opintojen tulee voida hyödyntää mahdollisimman laajasti osana myöhempää tutkintoa, eli avoimien kurssien sisältöjen tulee vastata tutkinto-opintoja.

Opintoseteli tekee avoimen väylästä houkuttelevan nuorille. Moni nuori (alle 25-vuotias) ei kuitenkaan löydä töitä heti toisen asteen opintojen jälkeen vaan jää työttömyysturvan varaan. On pidettävä huolta siitä, että työvoimaviranomaiset tulkitsevat, että avoimen setelin käyttö ei estä kokopäiväisen työn vastaanottamista. Muuten avoimen setelikokeilu ei toimi tarkoitetulla tavalla.

Sivista kiinnittää huomiota siihen, että opintosetelikokeilu hyödyttäneen erityisesti lukiotaustaisia nuoria, joille korkeakouluun siirtymisen käytännöt ovat suhteellisen tuttuja ja korkeakouluvalmiudet vahvoja. Jos koulutustasoa halutaan nostaa, on varmistettava, että myös ammatillisista oppilaitoksista valmistuvilla on tarjolla riittävä ohjausta ja opintovalmiuksia tukevia kursseja. Sivista tuo esille, että erityisesti kesäyliopistoilla on hyvät mahdollisuudet tarjota opinto-ohjausta ja

avoimen korkeakoulun lähiopetusta mm. niille, joilla on heikommat etäopiskeluvalmiudet. Avoimen seteliin liittyvä mahdollisuus opinto-ohjaukseen on erittäin kannatettava.

Koska kesäyliopistoille avoimen opiskelijoiden omarahoitus on merkittävää, Sivista esittää, että rahoitusratkaisuja tarkennetaan siten, että myös kesäyliopistoilla on tosiasialliset edellytykset osallistua kokeiluun korkeakoulujen kumppaneina.

Sivista pitää erikoisena ehdotusta, että oikeus opintoseteliin ulottuisi myös niihin hakijoihin, joille on tarjottu tutkintoon johtava opiskelupaikka mutta jotka eivät ota sitä vastaan. Järjestelmän tulisi kannustaa opiskelupaikan vastaanottamiseen, sillä tutkinto-opintojen aloittaminen on useimmiten sekä opiskelijan että koko korkeakoulujärjestelmän näkökulmasta tarkoituksenmukaisin ratkaisu. Olisi tärkeää vahvistaa viestintää ja ohjausta opiskelijan mahdollisuuksista myöhemmin vaihtaa suuntausta/alaa, esimerkiksi hyödyntämällä siirtohakua, suuntaamalla maisteriopinnot toisiin ja rakentamalla omaa opintopolkuaan joustavasti.

Sivista korostaa, että opintosetelikokeilu on vain yksi keino nuorten koulutustason nostamisessa. Kokeilun rinnalle tarvitaan myös muita toimia, joilla vahvistetaan korkeakoulutukseen siirtymisen saavutettavuutta, opiskelijoiden valmiuksia ja opintopolkujen sujuvuutta. Jatkossa on tärkeää huolehtia siitä, että maksuton korkeakoulutus kohdentuu ensisijaisesti nuorille ja ensimmäistä korkeakoulututkintoaan suorittaville. Tämän vuoksi korkeakouluille tulisi antaa mahdollisuus periä maksu toisen samantasoisen korkeakoulututkinnon suorittamisesta korkeakoulun niin halutessa. Sivista kannattaa myös valmistelussa olevaa uudistusta, jossa avoimen korkeakoulun kautta voisi suorittaa koko tutkinnon.

Tuovinen Paula
Sivistysala ry